

DISTINGUISHING BETWEEN FACTS AND VALUE-JUDGEMENTS IN SOLVING THE CONFLICT BETWEEN ART. 8 AND ART. 10 OF THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS. THE ROLE OF THE NATIONAL JUDGE

Stela Stoicescu

PhD Student, University of Bucharest

Abstract: This paper focuses on the central elements employed by the European Court of Human Rights (ECtHR) in distinguishing between facts and value-judgements, with the help of jurisprudential examples. Its final aim is to identify a methodology used by the Court, in order to simplify the national judge's approach when dealing with tort cases regarding civil defamation. This study will analyse the criteria used by the Court in drawing the above-mentioned distinction and the main rules as regards the legal standard of proof.

Keywords: freedom of expression, facts, value-judgements, exceptio veritatis, right to reputation

INTRODUCERE

Deși dreptul la liberă exprimare a fost considerat de Curte ca piatra de temelie a unei societăți democratice sau ca una dintre condițiile esențiale pentru progres (Handyside v. U.K., § 49; Zana v. Turkey, §51) din cauza domeniului său vast de aplicare și a limitelor adesea incerte, acest drept se află permanent în conflict cu alte drepturi convenționale. Aceasta deoarece, astfel cum s-a apreciat în literatura de specialitate, libertatea de exprimare comportă îndatoriri și responsabilități, fiind intitulată și „libertatea-obligație”.¹ Din acest punct de vedere, lucrarea de față își propune să analizeze exclusiv problema conflictului dintre Articolul 10 și Articolul 8 –

---

¹ Charrier J-L, Chiriac A. (2005), *Codul Convenției Europene a Drepturilor Omului*, ed. Litec, ediția 2008, Paris, p. 395, nota nr. 0558;

dreptul la reputație, care a constituit una dintre preocupările constante ale instanței de la Strasbourg, fiind conflictul „cel mai clasic”² intampinat in exercitiul libertății de exprimare.

Mai precis, în privința acestui conflict, întrucât tema este foarte vastă, se va analiza strict identificarea naturii unor afirmații, respectiv aceea de fapte sau judecăți de valoare, care reprezintă un element deosebit de important pentru judecătorul național, întrucât acest demers are o tradiție în jurisprudența Curții. Stabilirea naturii unor afirmații este un pas central, de vreme ce de aceasta depinde chiar soluția pe fondul cauzei – proporționalitatea soluției trebuie adaptată în funcție de aceste variabile³.

Lucrarea de față, uzând în principal de **metoda comparativă și cantitativă**, va analiza hotărârile de referință în jurisprudența Curții, pentru a putea extrage o metodologie de care judecătorul național să se folosească la nivel intern, pentru a pronunța o hotărâre compatibilă cu standardul convențional, în aplicarea Art. 20 alin. 2 din Constituție.

Din punct de vedere al structurii, într-o prima secțiune – 1.1., se vor analiza elementele centrale utilizate de Curte în calificarea fapte-judecati de valoare, și se vor extrage definițiile acestor noțiuni, pe baza de exemple jurisprudentiale. Ulterior, în secțiunea 1.2, se vor cerceta implicațiile de ordin probator, pentru judecătorul național, a calificării realizate – respectiv, limitele rolului activ al judecătorului național, precum și obligațiile de ordin probatoriu ale reclamantului.

1.1. Analiza judecătorului național. Factori de luat în considerare

Conform jurisprudenței Curții, regula de tradiție este aceea că judecățile de valoare nu trebuie dovedite, nefiind susceptibile de probă, iar faptele trebuie să fie supuse probei verității – *Lingens c. Austriei*, *Hrico c. Slovaciei*, § 40; *Turhan c. Turciei*, § 24; *Karpetas c. Greciei*, § 78. *Dyuldin c. Rusiei*. Totuși, judecățile de valoare ce vizează acuzații determinate nu pot fi lipsite de o bază factuală rezonabilă, ce va trebui, la rândul ei, dovedită de autorul afirmațiilor, astfel cum se va

---

² Lazcano Brotóns Í., în Lasagabaster Herrate I. și colab. (2009). *Convenio Europeo de Derechos Humanos*, ed. Thomson Reuters, Spania, ediția 2, p. 532;

³ Corneliu Bîrsan : *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole*, Ediția 2, Ed. C.H. Beck, București, 2010, p.825;

arăta. Totuși, înainte de a detalia acest aspect cu valențe probatorii, se impune a identifica modul de calificare a afirmațiilor în fapte și judecăți de valoare.

Un algoritm universal valabil pentru acest demers de calificare, din păcate, nu există, calificarea instanțelor naționale fiind supusă riscului de reevaluare din partea Curții întotdeauna. Totuși, bineînțeles, cu cât judecătorul național cunoaște mai bine principiile din jurisprudența Curții, cu atât riscul unei reevaluări cu un rezultat diferit se micșorează. Totodată, se apreciază⁴ că CEDO nu a exploatat marja sa de apreciere pentru a face clasificarea fapte-judecăți de valoare, ci a urmărit trasarea unor elemente concrete, obiective, pe baza cărora să poată fi realizată - Amihalachioaie c. Moldovei, § 36.

Ca regulă generală, se poate preciza că, atunci când Curtea califică anumite exprimări ca vizând „fapte”, este vorba despre acuzații concrete, ce se cer a fi dovedite de către autorul lor. De pildă, s-a reținut, în jurisprudența Curții - Lingens c. Austriei, Petrina c. României, Petrenco c. Moldovei, că acuzații privind colaborarea cu securitatea sunt fapte, iar nu judecăți de valoare, precum și că epitetete precum “delapidator” (Constantinescu c. României) sau „hoasă” (Vitrenko C. Ucrainei) vizează o acuzație concretă, punctuală. De asemenea, acuzații privind acordarea unui job pe criterii de rudenie exclusiv, sau acuzații de lipsă a calificării profesionale sunt fapte, iar nu judecăți de valoare - Busuioc c. Moldovei, § 67. De asemenea, dacă un articol de presă induce ideea că o anumită persoană este ar fi săvârșit o infracțiune, din nou, Curtea califică afirmațiile drept fapte, iar nu judecăți de valoare – A c. Norvegiei. Prin urmare, ca regulă generală, ori de câte ori se indică acuzații punctuale, precise, care sunt susceptibile de a fi probate, acestea trebuie calificate drept fapte.

La polul opus, diverse apelative precum „figură luminoasă”, „ar zăpaci chiar și un angajat al secției de cadre” sunt considerate judecăți de valoare, având în vedere inclusiv doza de exagerare specifică presei – Busuioc c. Moldovei, § 73-75; § 76-79. Trebuie menționat că, de regulă, Curtea a arătat generozitate în calificarea unor afirmații ca judecăți de valoare, mai ales când la mijloc se află un interes public. În unele cauze mai complexe, Curtea a integrat notiunea de interes public în analiza fapte-judecări de valoare – Kobenter si Standardsverlag GmbH c.

---

⁴ Yutaka A., în Harris D.J., O'Boyle M. și colab. (2009). *Law of the European Convention on Human Rights*, Oxford University Press, New York, ediția 3, p. 698;

Austriei, § 30. Folosirea unor epitete ca „neo-fascist”, „nazist” (Karman c. Rusiei), beneficiază de protecția Articolului 10 și nu presupun proba faptului că acea persoană chiar aparține unui astfel de partid extremist, ci doar o baza factuală ca persoana promoveaza politici de acel tip. De asemenea, Curtea a stabilit, în jurisprudenta sa, că afirmații precum <imoral>, < nedemn> (Lingens c. Austriei, § 45), <care ultragiază>, <antisocial> (Zakharov c. Rusiei, § 30), <partidul conduce o politică rasistă> (Unabhängige Initiative Informationsvielfalt c. Austriei, § 44), <(profesorul) pune o presiune intolerabilă pe copii și părinți, apropiată de abuzul de putere> (Ferihumer c. Austriei, § 26) reprezintă judecăți de valoare, iar nu fapte.

La fel, în cauza Paturel c. Franței, § 37 – compararea metodei „deprogramming” cu metodele psihologice sovietice folosite împotriva dizidenților a fost catalogată drept judecată de valoare. Hrico c. Slovaciei – calificarea unei decizii ca „farsă legală” și acuzația la adresa unei persoane că are un trecut fascist au fost considerate simple opinii. Curtea apreciază afirmațiile în context, mai ales dacă au fost făcute cu o mare încărcătură emoțională, în cursul unei dezbateri – Feldek c. Slovaciei, § 86; Gavrilovici c. Moldovei, § 56. Totodată, folosirea cuvântului „imbecil” (Trottel) a fost considerată o judecată de valoare ce nu depășește limitele libertății de exprimare, nefiind un atac personal gratuit, întrucât autorul lui a explicat sensul în care a fost folosit – Oberschlick c. Austriei (2), § 31-35. La polul opus, atunci când acuzațiile sunt mănate de un interes comercial, chiar dacă există și un interes public – Krone Verlag c. Austriei, abordarea Curții este mult mai rigidă în calificarea afirmațiilor ca judecăți de valoare.

Pe cale de consecință, judecatile de valoare pot fi definite ca opinii personale ale celui care le emite, descrieri, trasaturi, care prin esența lor sunt caracterizate de o doză inerentă de subiectivism. Din aceste considerente, judecatile de valoare nu trebuie dovedite.

Totusi, trebuie precizat ca, atunci cand judecatile de valoare tind spre lansarea unor acuzatii determinate la adresa unei persoane, se impune dovada unei baze factuale rezonabile, data fiind miza acestora si aptitudinea foarte mare de lezare a reputatiei. Astfel, acuzatiile de coruptie aduse de un avocat judecatorului de caz sau cele de favorizare pe criterii politice aduse de membrul unei asociatii sindicale unui oficial din politie impun dovada unei baze factuale rezonabile, in ciuda caracterului emotional al discursului – Karpetas c. Greciei, § 78-81; Szima c. Ungariei, § 32. Aceasta deoarece in pericol se afla reputatia sistemului judiciar, respectiv increderea publica in fortele politiei. Interesant este, inasa, in aceasta cauza ca simplul fapt ca

aplicantul a fost investigat de politie pentru fraudarea alegerilor a fost considerat o baza factuala rezonabila pentru afirmatia ca „a furat alegerile” – *Brasilier c. Frantei*, § 38-41. De asemenea, faptul ca un expert a facut acuzații false privind maltratarea sa de catre politisti a fost considerat o baza factuala rezonabila pentru critica adusa de reprezentantii politiei - *Nilsen si Johnsen c. Norvegiei*, § 50-51. Totodata, acuzația adusă unor politicieni că sunt „naziști ascunși” – *closet Nazis* – a fost catalogată drept judecată de valoare, contrar raționamentului instanțelor naționale; solicitarea instanțelor naționale de a exista probe care să dovedească apartenența persoanei vizate la partidul nazist, probe susceptibile de o condamnare, a fost considerată incompatibilă cu libertatea presei. Curtea a analizat, în aceste cauze, existența unor elemente factuale ce probau un extremism de dreapta al persoanei vizate.

Prin urmare, existența unei legături între judecata de valoare și baza factuală pe care se sprijină diferă de la caz la caz, în funcție de circumstanțe, analiza raportându-se întodeauna la particularitățile de facto ale cauzei.

Ca și concluzie, însă, obligația de a descrie anumite fapte pe care se întemeiază judecățile de valoare ce conțin acuzații concrete se atenuază din ce în ce mai mult pe măsură ce faptele sunt deja cunoscute publicului – *Feldek c. Slovaciei*, § 86 – acuzația că un politician are un trecut fascist este susținută de apartenența sa în trecut la un partid fascist; *Jerusalem c. Austriei*, § 43 – afirmația unui om politic că două asociații sunt „psiho-secte” și au caracter totalitar și tendințe fasciste în ideologia lor este susținută printr-o hotărâre a instanțelor germane și șapte articole din ziare și reviste; *Albert-Engelmann-Gesellschaft G.m.b.H c.*, § 32 – afirmația că un preot este rebel și reproșul adus pentru că l-a criticat pe Papă se întemeiază pe propria sa critică existentă; în cauza *Kobenter a. Standard Verlagsgesellschaft m.b.H. c. Austriei*, § 30 – afirmația că o anumită hotărâre a unui judecător nu diferă prea mult de tradițiile proceselor vrăjitoarelor din epoca medievală” și că judecătorul a dat un sprijin enorm „unei campanii veninoase, pline de ură, cu exemple strigătoare la cer din regatul animalelor” (s.n., după ce judecătorul a dispus achitarea unui inițiator al protestului anti-gay pentru niște injurii și a reținut în hotărâre că “in truth, homosexuality includes also the lesbian world and, of course, that of animals”) au fost considerate judecăți de valoare, ce se întemeiau în mod rezonabil pe o bază factuală – însăși motivarea hotărârii judecătorului, precum și faptul că judecătorul a decis ulterior să elimine singur acel pasaj din hotărâre și a fost cercetat disciplinar.

Nu în ultimul rând, însă, este foarte important de menționat că, indiferent de natura faptelor-judecări de valoare, preluarea unor afirmații realizate de către o altă persoană, cu respectarea regulilor de citare, nu poate atrage sancțiuni - Pedersen și Baadsgaard c. Danemarcei, Timpul – Info Magazin și Anghel c. Moldovei. Roberts and Roberts c. UK.

Pe cale de consecință, având în vedere dificultatea transcrierii distincției faptelor-judecări de valoare, pentru judecătorul național, nu ar fi eronat, ci, dimpotrivă, chiar foarte util, în unele cauze, demersul de a împărți o anumită frază în mai multe afirmații și de a o califica pe segmente - Busuioc c. Moldovei, § 81-85. De asemenea, trebuie observat că în unele cazuri, deși un incident punctual descris se dovedește a fi real, din modul de exprimare se poate tinde spre o generalizare neadevărată – Markt Intern, § 35.

Distincția faptelor-judecări de valoare trebuie făcută în mod obligatoriu de către judecătorul național, independent de ceea ce prevăd legile naționale. Astfel, nu este relevant dacă sistemul de drept național prevede o astfel de distincție cu caracter obligatoriu sau nu – Flux c. Moldovei, § 35-40; Katrami c. Greciei, § 41. Mai mult, Curtea a stabilit că un sistem de drept care nu permite instanțelor naționale să facă distincția dintre fapte și judecări de valoare este foarte probabil să genereze hotărâri care încalcă Art. 10 – Dyuldin și Kislov c. Rusiei, 2009, § 49. În mod similar, în cauzele Ukrainian Media Group c. Ucrainei, Sofranschi c. Moldovei, 21 decembrie 2010, § 32, Koutsoliontos și Pantazis c. Greciei, 22 septembrie 2015, § 44 (nedefinitivă) și în Karman c. Rusiei – § 41-42; Alfantakis c. Greciei, § 31-34, instanțele naționale au fost criticate de Curte pentru că nu au analizat distincția faptelor - judecări de valoare. Totodată, o prevedere legală care ar impune celui ce emite o judecată de valoare să facă dovada verității acesteia ar încălca Art. 10 – Ferihumer c. Austriei, § 24.

De asemenea, când privește acest algoritm, trebuie urmată calificarea Curții, iar nu lasată la liberă apreciere a judecătorului național : deși, în principiu, instanțelor naționale le revine această sarcină de a distinge între fapte și judecări de valoare – Rumyanova Ivanova c. Bulgariei, § 57, nu de puține ori Curtea a contrazis calificarea internă, întrucât marja de apreciere a instanțelor este dublată de un control atent european. Astfel, în cauzele Nikowitz și Verlagsgruppe News GmbH c. Austriei, § 25-26, și Eon c. Franței, § 60-61, Curtea a subliniat că instanțele naționale au avut o abordare prea formalistă și nu au remarcat caracterul satiric și umoristic al publicației atunci când în mod gresit au reținut că afirmațiile aveau natura unor fapte. În Jerusalem c.

Austriei, § 44-45 – Curtea a stabilit că afirmațiile erau judecări de valoare, iar nu fapte, cum le calificaseră instanțele interne. De asemenea, în Karsai c. Ungariei, § 32-33 – Curtea nu a calificat afirmațiile facute de un profesor, cum ca un fost prim-ministru lauda rolul istoric al lui Pál Teleki – lider anti-semit, ca fapte, ci ca judecări de valoare, extinzându-le limitele protecției⁵.

În alte cauze, însă, Curtea a confirmat rationamentul instanțelor naționale, apreciind că argumentele date sunt suficiente și pertinente, în acord cu jurisprudența sa - Medžlis Islamske Zajednice Brčko și alții v. Bosnia și Herțegovina, §§ 33-36 (nedefinitivă); Csanics v. Hungary, § 40; Vitrenko și alții c. Ucrainei, § 1.

De asemenea, merită menționat că însăși Curtea a recunoscut că, atunci când este vorba de afirmații legate de conduita unui terț, a distinge între imputări de fapt și judecări de valoare se poate dovedi uneori un lucru dificil – Boldea c. României, § 55; Ierusalim c. Austriei, § 43; Scharsach și alții c. Austriei, 2003, § 39. Din acest motiv, în unele hotărâri, Curtea califică afirmațiile ca fapte, dar adaugă că sunt „încărcate cu judecări de valoare (value-laden)”, mărinț limitele libertății de exprimare aplicabile – Karsai c. Ungariei, § 33. În alte cauze, admițând că este dificil de făcut o demarcație între fapte și judecări de valoare, Curtea s-a rezumat la a analiza dovezile factuale existente – Vides Aizsardzibas Klubs c. Latviei, § 43; Katamadze c. Georgiei; Krone Verlag c. Austriei.

1.2. Proba celor afirmate – *exceptio veritatis*⁶. Aspecte ce țin de prezumții și administrarea probatoriului de către instanțe. Relația cu Art. 6 și Art. 13 CoEDO

Astfel cum s-a precizat mai sus, *exceptio veritatis* vizează doar faptele, nu și judecățile de valoare. De asemenea, nu se aplică atunci când se vizează chestiuni ce țin de viața privată a unei persoane⁷: în asemenea situații, se verifică doar dacă informația este de interes public – în caz contrar, dacă nu prezintă o relevanță pentru o dezbateră de interes general, divulgarea ei

⁵ A se vedea, pentru dezvoltări, cauzel Scharsach and News Verlagsgesellschaft c. Austriei, § 40; Wabl c. Austriei, § 36; Jerusalem c. Austriei, §44; Unabhängige Initiative Informationsvielfalt c. Austriei, § 46.

⁶ Lazcano Brotóns Í., în Lasagabaster Herrate I. și colab. (2009). *op.cit.*, p. 482;

⁷ Català I. Bas A.H. (2001). *Libertad de expresión e información. La jurisprudencia del TEDH y su recepción por el Tribunal Constitucional. Hacia un derecho europeo de los derechos humanos*, Guada Impresores S.L., Valencia, p. 115; Rafael Saraza J. (1995) : *Libertad de expresión e Información frente al Honor, Intimidad y Propria Imagen*, Arandazi ,p. 237;

reprezintă o încălcare a depășire a limitelor libertății de exprimare de către autorul afirmației. Ar fi important ca, în astfel de situații, instanța națională să nu cadă în capcana probei verității, chestiune care devine irelevantă și care, în sine, poate conduce la violarea Art. 8 prin lezarea imaginii părții în considerentele hotărârii - Sanchez Cardenas c. Norvegiei.. Chiar dacă se dovedește realitatea celor afirmate, în aceste cazuri discursul reprezintă o încălcare a Art. 10, opunându-se acestuia protecția vieții private a unui terț – Markt Intern Verlag și Klaus Beermann c. Germaniei, § 35.

Instanțele nu îl pot priva pe autorul afirmațiilor de posibilitatea efectivă de a proba cele afirmate în susținerea verității lor – Busuioc c. Moldovei, § 87 – încălcare Art. 10 (similar, în Castells c. Spaniei, Colombani c. Frantei). De asemenea, un sistem de drept în care pârâtul are sarcina probei verității afirmațiilor sale nu este incompatibil cu Art. 10 – Alithia Puclishing Ltd c. Cipru, § 69. Bineînțeles, însă, impunerea obligației unui pârât de a face proba opiniilor, iar nu a faptelor expuse, a fost considerată excesivă de către Curte – Thorgeirson c. Irlandei. Totodată, dacă un sistem de drept ar consacra o prezumție de caracter fals al informației – cum este cazul, de pildă, al sistemului britanic - si ar prevedea obligarea jurnalistilor la a dovedi acuzațiile – acesta nu ar fi de plano incompatibil cu Art. 10, atat timp cat sarcina probei nu ar fi disproportionata – McVicar c. UK, Wall Street Journal Europe Sprl and others c. UK.

Curtea acordă o importanță foarte mare faptului că reclamantul nu complinește sarcina probei, neîncercând să dovedească baza factuală – Schmidt c. Austriei, § 41. Dacă se prezintă date în sprijinul verității celor afirmate, omisiunea instanței de a le cerceta conduce la încălcarea art. 10, dar și a garanțiilor procesuale convenționale (art. 6) - Boldea c. României, § 60. Relevantă este și cauza Sorguç c. Turciei, § 3, în care paratul a incercat sa dovedeasca realitatea afirmatiilor sale, insa instantele nationale nu i-au permis, iar motivarea nu a raspuns la toate argumentele sale. De asemenea, în cauza Csanics v. Hungary, § 43, Curtea retine ca instantele nationale nu i-au dat ocazia celui ce a facut afirmatiile de a le dovedi. Totodata, in cauza Cornelia Popa c. Romaniei § 39, Curtea a statuat ca inlaturarea mijlocului de proba constand intr-un comunicat privind cercetarea disciplinara a judecatorului vizat de articolul scris a afectat posibilitatea jurnalistului sa faca dovada buneii sale credinte – „*era vorba tocmai despre un mijloc de probă de care reclamanta intenționa să se folosească în apărarea sa și a cărei*

relevanță ca dovadă și temei faptic al afirmațiilor care îl puneau în discuție pe judecătorul C.C. nu putea fi exclusă”.

În asemenea situații, dacă reclamantul susține încălcarea Art. 6 coroborat cu Art. 10, din perspectiva administrării defectuoase a probatoriului, Curtea va analiza cererea doar din perspectiva Art. 10, în cele mai multe cazuri apreciind că nu mai este necesară o analiză separată pe Art. 6 – Roland Dumas c. Franței, §§ 53-54; Cornelia Popa c. României § 46, Belek și Velioglu c. Turciei, nr. § 30, (nedefinitivă), Kamil Uzun c. Turciei, § 64; Ahmet Yıldırım c. Turciei, § 72; Mehmet și Suna Yiğit c. Turciei; K.Ö. c. Turciei, § 50; Sorguç c. Turciei, § 44. Totuși, în anumite cauze, Curtea a reținut încălcarea Art. 6 în mod cumulativ – Boldea c. României, § 31-35, abordarea nefiind tocmai coerentă. De asemenea, în cauza Constantinescu c. României, §§ 62-78, deși reține încălcarea Art. 6, consideră că Art. 10 nu a fost violat, pentru că, deși instanțele i-au negat aplicantului posibilitatea de a face proba afirmațiilor făcute, utilizarea unui anumit termen de către aplicant nu se încadrează în limitele libertății de exprimare. Hotărârile Curții, a fost, însă, criticată, într-o opinie separată a judecătorului Casadevall, în care s-a subliniat că abordarea Curții a devenit imprevizibilă.

În situația în care, însă, este incidentă și o problemă de acces la justiție în legătură cu protecția libertății de exprimare, Curtea reține concomitent violarea Art. 6 § 1 și a Art. 10 în mod cumulativ - Lombardi Vallauri c. Italiei, § 66-72. Nu reține și violarea Art. 13, cu motivare că Art. 6 are rolul de *lex specialis* - Lombardi Vallauri c. Italiei, § 74. În egală măsură, în cauza Boldea c. României, § 64, Curtea reține că pretențiile întemeiate pe Art. 13 nu ridică nicio problemă diferită de cea deja ridicată din perspectiva Art. 6, astfel că nu consideră necesar să îl analizeze separat pe fond. Totuși, în cauza Kenedi v. Ungariei, § 46-48, Curtea reține încălcarea Art. 13 pentru lipsa unei cai de atac efective împotriva inexistenței unei cai de atac în privința refuzului de asigurare a accesului la unele documente pentru cercetări istorice. Pe cale de consecință, este dificil de stabilit o coerență în jurisprudența Curții din perspectiva relației Art. 6 - Art. 13 și Art. 10. Este important, însă, ca judecătorul național să cunoască factorii analizați de Curte, pentru a pronunța o hotărâre care să nu conducă la o violare a oricăruia dintre articolele menționate mai sus.

CONCLUZII

Analizând jurisprudența Curtii, am constatat că se disting mai multe tipuri de abordări, ce trebuie cunoscute de judecătorul național, pentru a putea respecta standardul convențional. Astfel, se poate identifica o metodologie aplicată de CEDO pentru calificarea unor afirmații, după cum urmează:

i) interpretarea extinsă, foarte laxă, a conceptului de „interes public” – dezvoltată inițial în cauzele *Björk Eidosdotti c. Islandei*, § 68; *Unabhängige Initiative Informationsvielfalt c. Austriei*, § 9 și 41. În cauza *Tønssbergs Blad as and Haukom c. Norvegiei*, § 87, Curtea a admis că poate fi în interes public și omisiunea unei persoane publice de a se conforma unei legi ce reglementează aspecte private. De asemenea, de interes public ține și cazierul penal al soției unui parlamentar, întrucât poate influența votul - *Karhuvaara și Iltalehti v Finlanda*.

ii) evaluarea per ansamblu a afirmațiilor defaimatoare și mutarea accentului pe contextul în care s-au realizat⁸ – abordare utilă în cazul în care cuvintele jignitoare apar izolat în cadrul unui discurs (*Nikula c. Finlandei*, *Skalka c. Poloniei*, *Arslan c. Turciei*). Concentrarea asupra contextului permite Curții să califice întregul discurs ca judecată de valoare, exceptat de la proba verității (*Schwabe c. Austriei*, § 55). Acest demers este și aspru criticat⁹, întrucât se apreciază că nu stabilește în ce măsură se poate extinde conceptul de „judecată de valoare”, în ce limite, în contextul unei evaluări globale. Foarte important a fost contextul, care a condus la o evaluare mai indulgentă a durității afirmațiilor în cauzele *Koutsoliontos și Pantazis c. Greciei*, 22 septembrie 2015, §§ 42-46 (nedefinitivă) – context politic, problema modului defectuos de gestiune a finanțelor municipalității, precum și *Björk Eidsdóttir c. Islandei*, § 71 – existența unui scandal public privind acuzații de prostituție și proxenetism în relație cu un club de noapte. De asemenea, metoda se aplică în cazul unui context național specific – *Donaldson c. U.K. (Easter Lily)*.

Ca o subcategorie în cadrul acestui tip de metodologie, în materia discursului politic, Curtea tinde să renunțe la plasarea accentului pe distincția dintre judecăți de valoare-fapte – *Lombardo c. Maltei*, mutând accentul pe contextul politic și animozitățile electorale.

---

⁸ Meyer-Ladewig J. (2006). *Konvention zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten. Handkommentar*, ed. Nomos, Baden-Baden, p. 31;

⁹ Yutaka A., în Harris D.J., O’Boyle M. și colab. (2009). *Law of the European Convention on Human Rights*, Oxford University Press, New York, ediția 3; p. 706;

iii) omisiunea deliberata de a transa caracterul defaimator al afirmatiei; plasarea accentului pe analiza caracterului disproportionat al sanctiunii – Steel si Moris c. UK; Selisto c. Finlandei, § 58 – este un fel de eludare de catre Curte a calificarii fapte-judecati de valoare, cu precadere aplicata in cauzele complexe, in care o evaluare ar fi dificila.

În concluzie, luând in considerare toate argumentele expuse, putem afirma că, deși algoritmul de calificare fapte-judecări de valoare adoptat de Curte are la bază niște criterii dezvoltate gradual, în jurisprudența sa, cu o doză de stabilitate și certitudine, evaluarea naturii unor afirmații rămâne relativ imprevizibilă, mai ales în cauzele complexe, abordarea Curții având un permanent caracter evolutiv și dinamic. Din aceste motiv, pentru judecătorul național prezintă deosebită importanță un studiu îndeaproape al jurisprudenței Curții și urmarea, în hotărârile naționale, a factorilor supuși analizei de către Curte. In acest fel, scade riscul unor încălcări a drepturilor convenționale, deși, astfel cum s-a arătat, o certitudine absolută nu poate exista. Practic, pentru viitor, se pot trasa două alternative : pe de-o parte, ca, în jurisprudența sa, Curtea să dezvolte algoritmi bazați pe o mai puternică previzibilitate, în vederea asigurării unei securități juridice în această materie; pe de altă parte, ca, în lumina Declarației de la Brighton (19-20 aprilie 2012), controlul Curții să fie mai puțin intruziv, să pună din ce în ce mai mare accent pe principiul subsidiarității și să modifice calificarea realizată de instanțele naționale doar în care aceasta este în mod flagrant contrară valorilor Convenției¹⁰.

ACKNOWLEDGMENT

„This paper was co-financed from the European Social Fund, through the Sectorial Operational Programme Human Resources Development 2007-2013, contract POSDRU/187/1.5/S/155463 "Supporting excellence in scientific interdisciplinary doctoral research in the economic, medical and social fields", coordinator The Bucharest University of Economic Studies”.

---

¹⁰ Lady Justice A. (2012). *Media intrusion and human rights : striking the balance*, In *Freedom of expression: Essays in honour of Nicholas Bratza* (Josep Casadevall și colab.), Wolf Legal Publishers, Oisterwijk, 2012, p. 80;